

Historia służb specjalnych PRL - opis przedmiotu

Informacje ogólne	
Nazwa przedmiotu	Historia służb specjalnych PRL
Kod przedmiotu	14.1--Poli2P-HSSPRL-S22
Wydział	Wydział Nauk Społecznych
Kierunek	Politologia
Profil	ogólnoakademicki
Rodzaj studiów	pierwszego stopnia
Semestr rozpoczęcia	semestr zimowy 2022/2023

Informacje o przedmiocie	
Semestr	3
Liczba punktów ECTS do zdobycia	2
Występuje w specjalnościach	Służby specjalne w świecie współczesnym
Typ przedmiotu	obowiązkowy
Język nauczania	polski
Sylabus opracował	dr hab. Tytus Jaskułowski, prof. UZ

Formy zajęć					
Forma zajęć	Liczba godzin w semestrze (stacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne)	Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne)	Forma zaliczenia
Ćwiczenia	15	1	-	-	Zaliczenie na ocenę

Cel przedmiotu

Przedmiot ma na celu zaznajomienie studiujących z podstawowymi fazami rozwoju służb specjalnych PRL, zarówno cywilnych jak i wojskowych w okresie 1944-1989. Mowa tutaj nie tylko o ich budowie, miejscu w systemie politycznym, ale także o funkcjach, relacjach z PZPR, kierownictwu, czy też kluczowych momentach działania, znanych, bądź nie opinii publicznej.

Równie istotne pozostaje zrozumienie rozbieżności metodologicznych pomiędzy znaczeniem i kompetencjami służb specjalnych w państwach demokratycznych i autorytarnych, a tym samym zrozumienie relacji pomiędzy policją polityczną w systemach autorytarnych, a służbami specjalnymi demokratycznego państwa.

Wymagania wstępne

Posiadanie podstawowej wiedzy o historii PRL – nabytej w trakcie zajęć z historii Polski po 1945 r. i/lub historii powszechnej XX w.

Zakres tematyczny

1. Zagadnienia teoretyczne – tajna służba versus policja polityczna w systemach demokratycznych i autorytarnych
2. Geneza służb specjalnych PRL
3. Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego
4. Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
5. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
6. Informacja Wojskowa
7. Wojskowa Służba Wewnętrzna
8. Drugi Zarząd Sztabu Generalnego
9. Szefowie Służb Specjalnych PRL i ich rola polityczna
10. Służby specjalne w kluczowych momentach przesileń politycznych PRL
11. Stosunki zewnętrzne służb specjalnych
12. Rola analityczna służb specjalnych w systemie władzy PRL

Kontynuacja czy zmiana? Służby specjalne w przededniu zmiany systemowej w 1989 r.

Metody kształcenia

Z uwagi na znaczną ilość dostępnych źródeł archiwalnych, memuarystyki, ikonografii oraz multimediów, planowany jest wykład połączony z wspólną analizą ze studentami tekstów źródłowych.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
-------------	-----------------	--------------------	-------------

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
Student zna i rozumie rolę służb specjalnych w systemach demokratycznych i autorytarnych	• KP1_W01 • KP1_W11 • KP1_W13	• aktywność w trakcie zajęć • dyskusja • egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne • obserwacje i ocena umiejętności praktycznych studenta	• Ćwiczenia
Umiejętność omówienia zadań kluczowych jednostek organizacyjnych służb cywilnych i wojskowych PRL w poszczególnych fazach istnienia państwa	• KP1_W13 • KP1_U04 • KP1_U07	• bieżąca kontrola na zajęciach • egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne • obserwacja i ocena aktywności na zajęciach	• Ćwiczenia
Omówienie i analiza kluczowych zdarzeń z historii PRL w kontekście roli służb tamże	• KP1_U03 • KP1_U06 • KP1_U11	• aktywność w trakcie zajęć • bieżąca kontrola na zajęciach • obserwacje i ocena umiejętności praktycznych studenta	• Ćwiczenia
Krytyczna analiza dorobku analitycznego służb w kontekście znajomości najnowszego stanu badań nad historią PRL	• KP1_U02 • KP1_U05 • KP1_U11	• aktywność w trakcie zajęć • obserwacja i ocena aktywności na zajęciach • odpowiedź ustna • przygotowanie referatu	• Ćwiczenia

Warunki zaliczenia

Egzamin ustny mający na celu weryfikację wiedzy faktograficznej poznanej w trakcie wykładu oraz sprawdzenie poziomu indywidualnej analizy proponowanych monografii przedmiotowych.

Literatura podstawowa

Cenciekiewicz S., *Długie ramię Moskwy. Wywiad wojskowy Polski Ludowej 1943-1991*, Poznań 2011.

Piotrowski P., *Formy działalności operacyjnej wywiadu cywilnego PRL. Instrukcja o pracy wywiadowczej Departamentu I MSW z 1972 r.*, „Aparat represji w Polsce Ludowej”, nr 1(5)2007.

Piotrowski P., *Specyfika pracy operacyjnej Wywiadu PRL*, „Biuletyn IPN”, nr 5-6/2007.

Pleskot P., *Tarcza partii i narodu, Kontrwywiad Polski Ludowej w latach 1945-1956. Zarys struktur i wybór źródeł*, Warszawa 2010.

Siemiątkowski Z., *Wywiad a władza. Wywiad cywilny w systemie sprawowania władzy politycznej PRL*, Warszawa 2010.

Terlecki R., *Miecz i tarcza komunizmu. Historia aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944-1990*, Kraków 2009.

Wincenty D., *Patologie w Służbie Bezpieczeństwa. Szkic projektu badawczego*, „Prace IPSiR UW”, nr 2/2012.

Woyno J., *Współpraca Biura „W” MSW z innymi jednostkami organizacyjnymi*, „Aparat represji w Polsce Ludowej 1944-1989”, nr 1/8-9/2011.

Wręga A. J., *Cloak and Dagger, Int'l – paradoksy zimnowojennej współpracy wywiadów – wybrane aspekty problematyki* „Studia Polityczne”, nr. 25/2010.

Wszystko pod kontrolą, „Biuletyn IPN”, nr 11/2004.

Zając E., *Ślad pozostaje w aktach. Wybrane zagadnienia dotyczące funkcjonowania ewidencji operacyjnej w latach 1962–1989*, „Biuletyn IPN”, nr 1-2/2006.

Literatura uzupełniająca

Riecker A., Schwarz A., Schneider D., *Stasi intim. Gespräche mit ehemaligen MfS-Angehörigen*, Leipzig 1990.

Stanisławczyk B., Wilczak D., *Pajęczyna. Syndrom bezpieki*, Poznań 2010.

Stankiewicz E., Ferens A., *Trzech kumpli*, Kraków 2008.

Stiller W., *Der Agent. Mein Leben in drei Geheimdiensten*, Berlin 2010.

Sumliński W., *Z mocy bezprawia*, Warszawa 2011.

Szlachcic F., *Gorzki smak władzy*, Warszawa 1990 [wersja niepublikowana: IPN BU 0397/875/CD 1].

Tomala M., *Niemcy moją pasją*, Warszawa 2010.

Torańska T., *Oni*, Warszawa 2012.

Torańska T., *Śmierć spóźnia się o minutę*, [w:], *Trzy rozmowy Teresy Torańskiej*, Warszawa 2010.

Wagner H., *Operationen des BND gegen die DDR*, Berlin 2000.

Wolf M., *Spionagechef im Geheimen Krieg. Erinnerungen*, München 1997.

Wolf. M, *Człowiek bez twarzy*, Warszawa 1998.

Zacharski M., *Nazywam się Zacharski. Marian Zacharski. Wbrew regułom*, Poznań 2009.

Zacharski M., *Rosyjska ruletka*, Poznań 2010.

Zamorski K., *Pod anteną Radia Wolna Europa*, Poznań 1995.

Uwagi

brak.

Zmodyfikowane przez dr hab. Tytus Jaskułowski, prof. UZ (ostatnia modyfikacja: 26-04-2022 15:48)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ